

Sygn. akt II Ca 219/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Świdnicy, II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Jerzy Dydo

Sędziowie: SO Agnieszka Terpiłowska

SO Maciej Ejsmont

Protokolant: Violetta Drohomirecka

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2018 r. w Świdnicy

na rozprawie

sprawy z wniosku J. K.

przy udziale Z. W., S. W. (1) i A. B.

o stwierdzenie nabycia spadku po S. W. (2) i B. W.

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Świdnicy

z dnia 16 stycznia 2018 r., sygn. akt I Ns 188/17

postanawia:

I. **oddalić apelację;**

II. **zasądzić od wnioskodawczyni na rzecz uczestników postępowania 120 zł kosztów postępowania apelacyjnego.**

(...)

Sygn.akt II Ca 219/18

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 16 stycznia 2018r Sąd Rejonowy w Świdnicy I Wydział Cywilny w sprawie z wniosku J. K. przy udziale Z. W., S. W. (1), A. B. o stwierdzenia nabycia spadku po S. W. (2) zmarłej (...) i B. W. zmarłym (...)stwierdził, że spadek po S. W. (2) na podstawie ustawy nabyli mąż B. W., córka J. K. po (...) części oraz wnuczka A. B. i wnuk S. W. (1) po (...)części, natomiast spadek po B. W. na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli: córka J. K. w(...) części i wnuczka A. B. oraz wnuk S. W. (1) po (...) części.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu (...) w W. zmarła S. W. (2), córka I. i Z., ostatnio zamieszkała w Ś.. W chwili śmierci była żonata z B. W. i z tego związku małżeńskiego posiadała dwoje dzieci: J. K. i Z. W.. Z. W. posiada dwoje dzieci: córkę A. B. i syna S. W. (1).

Spadkodawczyni pozostawiła testament, sporządzony w dniu 27 czerwca 2008r. w Kancelarii Notarialnej w Ś.. Na mocy tego testamentu spadkodawczyni wydziedziczyła swojego syna Z. W., ponieważ uporczywie nie dopełniał względem niej obowiązków rodzinnych: od 20 lat nie utrzymuje z nią kontaktów, nawet telefonicznych czy listowych, nie opiekuje się nią, nie interesuje się nią, nie pomaga jej w chorobie.

Nie toczyło się inne postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłej ani postępowanie o uznanie za niegodnego dziedziczenia. Uczestnicy nie zawierali umów o zrzeczeniu się dziedziczenia. Wnioskodawczyni J. K. nie składała oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku po spadkodawczyni.

A. B. i S. W. (1) przyjęli spadek po zmarłej S. W. (2) wprost.

W dniu (...) w Ś. zmarł B. W., syn S. i A., ostatnio zamieszkały w Ś.. W chwili śmierci był wdowcem. Związek małżeński zawierał raz ze S. W. (3) z domu D. (zmarłą dnia (...)) i z tego związku małżeńskiego posiadał dwoje dzieci: J. K. i Z. W.. Z. W. posiada dwoje dzieci: córkę A. B. i syna S. W. (1).

Spadkodawca pozostawił testament, sporządzony w dniu 27 czerwca 2008r. w Kancelarii Notarialnej w Ś.. Na mocy tego testamentu spadkodawca wydziedziczył swojego syna Z. W., ponieważ uporczywie nie dopełniał względem niego obowiązków rodzinnych: od 20 lat nie utrzymuje z nim kontaktów, nawet telefonicznych czy listowych, nie opiekuje się nim, nie interesuje się nim, nie pomaga mu w chorobie.

Nie toczyło się inne postępowanie sądowe o stwierdzenie nabycia spadku po zmarłym ani postępowanie o uznanie za niegodnego dziedziczenia. Uczestnicy nie zawierali umów o zrzeczeniu się dziedziczenia. Wnioskodawczyni J. K. nie składała oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku po spadkodawcy.

A. B. i S. W. (1) przyjęli spadek po zmarłym B. W. z dobrodziejstwem inwentarza.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że pozostawienie przez spadkodawców S. W. (2) i B. W. testamentów negatywnych, na mocy których wydziedziczyli oni swojego syna Z. W., bez powołania spadkobiercy do dziedziczenia skutkuje tym, że do dziedziczenia dochodzą osoby uprawnione według przepisów o dziedziczeniu ustawowym. W przedmiotowej sprawie dochodzi do dziedziczenia po obu spadkodawcach ich córka J. K.. Powołując się na dominujący w orzecznictwie SN i piśmiennictwie pogląd, zgodnie z którym wydziedziczenie zstępnego prowadzi jedynie do pozbawienia go zachowku bez wyłączenia dziedziczenia jego zstępnymi na podstawie ustawy, Sąd Rejonowy uznał, że w rozpoznanej sprawie w miejsce wydziedziczonego syna spadkodawców Z. W. dziedziczą z ustawy jego zstępnymi, wnuki spadkodawców S. W. (1) i A. B.. W przypadku testamentu negatywnego znajduje zastosowanie w drodze analogii przepis art.931 § 2 kc zgodnie z którym, jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadł, przypada jego dzieciom w częściach równych. Dalej Sąd Rejonowy stwierdził, że znowelizowany przepis art.1015 § 2 kc, przewidujący fikcję przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza w razie braku oświadczenia spadkobiercy o przyjęciu bądź odrzuceniu spadków otwartych dnia 18 października 2015r i później znajduje zastosowanie do dziedziczenia spadku po zmarłym w dniu 4 lutego 2017r B. W.. Należało więc orzec o przyjęciu spadku po B. W. przez wnioskodawczynię której upłynął półroczny termin do złożenia oświadczenia z dobrodziejstwem inwentarza. Sąd Rejonowy przyjął, że dla uczestników A. B. i S. W. (1) nie upłynął termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku, ponieważ o uprawnieniu do dziedziczenia dowiedzieli się po otrzymaniu wezwań na rozprawę. Sąd Rejonowy przyjął za prawidłowe oświadczenie uczestników (złożone przez ich pełnomocnika procesowego) o przyjęciu spadku wprost po S. W. (2) i o przyjęciu spadku z dobrodziejstwem inwentarza po B. W..

Od postanowienia Sądu pierwszej instancji apelację wniosła wnioskodawczyni zaskarżając postanowienie w całości i zarzucając:

naruszenie prawa procesowego tj.:

1. art.233 § 1 kpc poprzez dowolną, a nie swobodną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, przejawiająca się bezpodstawnym wyprowadzaniu przez Sąd I instancji wniosku, że uczestnicy postępowania w osobach S. W. (1) i A. B. są spadkobiercami po zmarłej S. W. (2) i B. W. i nabyli spadek po zmarłej S. W. (2) na podstawie ustawy po (...) części oraz po zmarłym B. W. na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza po (...) części mimo braku jakichkolwiek podstaw do takiego uznania, gdyż w okolicznościach faktycznych i prawnych sprawy, jedynym spadkobiercą winna być wyłącznie córka zmarłych spadkodawców J. K..

2. art.233 § 1 kpc i art.328 § 2 kpc poprzez niewyjaśnienie w uzasadnieniu wyroku motywów jakimi kierował się Sąd i niewyjaśnienie w oparciu o jakie normy prawne Sąd I instancji uznał, iż spadek po zmarłych nabyli wnioskodawca i uczestnicy postępowania, chociaż z zebranego w sprawie materiału dowodowego jednoznacznie wynika, iż wolą spadkodawców było powołanie do spadku wyłącznie córki J. K..

3. art.328 § 2 kpc w związku z art. 233 § 1 poprzez wydanie orzeczenia sprzecznego ze stanem faktycznym ustalonym przez Sąd poprzez bezpodstawne przyjęcie, że mimo wydziedziczenia syna spadkodawców uprawnionymi do spadku są zamiast niego uczestnicy postępowania.

4. art.217 kpc w zw. z art. 227 kpc poprzez pominięcie i nie przeprowadzenie dowodu z przesłuchania uczestników postępowania, mimo że ich zeznania miały kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia;

II. naruszenie prawa materialnego tj.

1. art. 1018 § 3 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie skutkujące uznaniem, że uczestnicy postępowania działający w toku postępowania przed Sądem I instancji przez pełnomocnika złożyli przez pełnomocnika skuteczne oświadczenie o przyjęciu spadku po zmarłej S. W. (2) i zmarłym B. W., podczas, gdy pełnomocnictwo udzielone przez uczestników pełnomocnikowi nie uprawniało do złożenia takich oświadczeń.

2. art. 1015 § 1 kc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i bezpodstawne przyjęcie, że uczestnicy postępowania działając przez nieprawidłowo umocowanego pełnomocnika złożyli skuteczne oświadczenie o nabyciu spadku po zmarłych S. W. (2) i B. W. o przyjęciu spadku w ustawowym terminie 6 miesięcy i uznanie że ww. uczestnicy postępowania nabyli spadek po zmarłych spadkodawcach.

3. art. 931 § 2 kc poprzez bezpodstawne przyjęcie, że mimo wydziedziczenia Z. W. i powołania do spadku wyłącznie córki spadkodawców, do spadku powołani zostali również zstępni wydziedziczony w osobach S. W. (1) i A. B..

4. art. 1008 kc w związku z art. 1011 kc i art. 931 § 2 kc oraz w związku z art. 328 § 2 kpc poprzez ich błędne zastosowanie w niniejszej sprawie i błędne przyjęcie w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że mimo wydziedziczenia Z. W. prawo do spadku i do zachowku mają zstępni wydziedziczony – uczestnicy postępowania S. W. (1) i A. B..

Wobec powyższych zarzutów wnioskodawczyni wniosła o:

1. zmianę zaskarżonego postanowienia w zakresie punktu I postanowienia poprzez orzeczenie, że spadek po S. W. (2) zmarłej dnia (...) r w W. ostatnio zamieszkałej w Ś. nabyła córka J. K. w całości;

2. zmianę zaskarżonego postanowienia w zakresie punktu II postanowienia poprzez orzeczenie, że spadek po B. W. zmarłym dnia (...) w Ś. ostatnio zamieszkałym w Ś. nabyła córka J. K. w całości

ewentualnie o :

uchylenie postanowienia Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od uczestników postępowania na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania dwuinstancyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg nor przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja okazała się ostatecznie bezzasadna, pomimo trafności niektórych zarzutów wnioskodawczynie.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych mających oparcie w prawidłowych dowodach z wyjątkiem ustalenia, że uczestnicy postępowania A. B. i S. W. (1) skutecznie złożyli oświadczenie o przyjęciu spadku po zmarłym B. W. z dobrodziejstwem inwentarza. Mimo tego błędnego ustalenia wydane postanowienie odpowiada prawu.

Nietrafny jest główny zarzut apelacji naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art.233 § 1 kpc poprzez wadliwą ocenę dowodów i ustalenie bez żadnej podstawy, że uczestnicy postępowania S. W. (1) i A. B. są spadkobiercami z ustawy S. W. (2) i B. W.. Skarżąca próbuje uzasadnić trafność tego zarzutu prezentując pogląd, że wobec wydziedziczenia w testamentach syna spadkodawców Z. W., wolą spadkodawców było powołanie do spadku wnioskodawczynie. Taki pogląd nie znajduje żadnego uzasadnienia. Testamenty obojga spadkodawców zostały sporządzone w formie aktu notarialnego, a zatem na podstawie art.2 § 2 prawa o notariacie mają charakter dokumentu urzędowego. Zgodnie z art.244 § 1 kpc dokumenty urzędowe stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Treść obu testamentów jest jasna, jednoznaczna, nie nasuwa żadnych wątpliwości interpretacyjnych. W obu testamentach zawarto jedynie wydziedziczenie syna spadkodawców Z. W., są to więc tzw. testamenty negatywne znane w praktyce i prawnie dopuszczalne. Nie ma żadnych podstaw aby na podstawie tych testamentów doszukiwać się innego znaczenia, innej woli spadkodawców niż wynika z ich treści. Sąd Rejonowy prawidłowo powołując się na dominujący w judykaturze i piśmiennictwie pogląd według którego udział spadkowy, który przypadałby z ustawy wydziedziczonemu przez spadkodawcę, jego dziecku przypada zstępnym wydziedziczonego, ustalił, że do kręgu spadkobierców ustawowych weszli z ustawy uczestnicy postępowania S. W. (1) i A. B.. Skutki wydziedziczenia dotyczą bowiem wyłącznie osoby wydziedziczonego a nie jego zstępnych (art.1011 kc), toteż zstępni wydziedziczonego dziedziczą po nim na podstawie ustawy tak jak gdyby nie dożył on otwarcia spadku. (tak SN w uchwale z dnia 3 grudnia 2015r III CZP 85/15).

Nietrafny jest zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 217 kpc w związku z art.227 kpc poprzez pominięcie i nie przeprowadzenie dowodu z przesłuchania uczestników postępowania. Wniosek o przesłuchanie uczestników nie został zgłoszony ani przez wnioskodawczynię ani przez pełnomocnika wnioskodawczynie. Sąd zzywał na rozprawę uczestników postępowania, którzy się jednak nie stawili. W takim wypadku dysponując zapewnieniem spadkowym wnioskodawczynie i testamentami Sąd Rejonowy miał podstawy aby pominąć dowód z przesłuchania uczestników. Nietrafny jest również zarzut naruszenia przez Sąd pierwszej instancji przepisu art. 328 § 2 kc. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 kpc może być podstawą do uchylecia zaskarżonego orzeczenia tylko wówczas gdy sporządzone przez Sąd uzasadnienie w tak dużym stopniu nie spełnia wymogów przewidzianych w art. 328 § 2 kpc, że nie nadaje się do merytorycznej kontroli instancyjnej. Taka sytuacja w rozpoznanej sprawie nie zachodzi. Sporządzone przez Sąd pierwszej instancji uzasadnienie odpowiada bowiem wymogom z art.328 § 2 kpc.

Trafny okazał się zarzut apelacji naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów art.1018 § 3kc i w konsekwencji art.1015 § 1 kc.

Sąd Rejonowy uznał za skuteczne, zgodne z prawem oświadczenie pełnomocnika procesowego uczestników złożone na rozprawie w dniu (...) o przyjęciu spadku po zmarłym B. W. z dobrodziejstwem inwentarza oraz o przyjęciu spadku po S. W. (2) wprost. Sąd Rejonowy prawidłowo uznał, że dla uczestników postępowania S. W. (1) i A. B. nie minął do dnia rozprawy przewidziany w art.1015 § 1 kc termin do złożenia oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku. Tyle tylko, że uczestnicy takiego oświadczenia osobiście nie złożyli. W ich imieniu oświadczenie złożył pełnomocnik procesowy. Zgodnie z art.1018 §3 kc oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku składa się przed sądem lub notariuszem. Można je złożyć ustnie lub na piśmie z podpisem urzędowo poświadczonym. Pełnomocnictwo do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku powinno być pisemne z podpisem urzędowo poświadczonym. Powołany przepis przewiduje zatem dla pełnomocnictwa do złożenia oświadczenia o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku formę szczególną. O ile uczestniczka postępowania A. B. miała pełnomocnictwo szczególne zgodne z art. 1018/ § 3 kc, to pełnomocnik procesowy przedłożył pełnomocnictwo nie spełniające wymogów

w zakresie formy przewidzianej w art.1018 § 2 kc. Pełnomocnictwo dla pełnomocnika procesowego k.47 zawierało wprawdzie umocowanie do złożenia w imieniu mocodawców- uczestników postępowania oświadczenia o przyjęciu spadku po B. W. z dobrodziejstwem inwentarza, ale nie było urzędowo poświadczony przez notariusza podpisu. W tej sytuacji złożone przez pełnomocnika procesowego oświadczenia o przyjęciu spadku nie były skuteczne, nie wywołały skutków prawnych. Mimo to orzeczenie Sądu Rejonowego o nabyciu przez uczestników spadku po B. W. z dobrodziejstwem inwentarza jest zgodne z prawem tj. znowelizowanym art.1015 §2 kc, który ma zastosowanie w rozpoznanej sprawie. Brak oświadczenia spadkobiercy w terminie sześć miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule powołania jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

Sąd Rejonowy nie naruszył oczywiście przepisu art.931 § 2 kc co zostało wyjaśnione w pierwszej części uzasadnienia i nie ma potrzeby powołania wyżej przytoczonych argumentów.

Z powyższych względów na podstawie art.385 kpc w związku z art.13 § 2 kpc apelacja podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art.520 § 3 kpc.

(...)